

گروه پژوهشی تحقیق، تصحیح، فهرست‌نگاری و نگاره‌های خطی
با نظارت علم تحقیقات و فناوری

انجمن علمی تحقیق و تصحیح
نسخه‌های خطی ایران

یامین‌الدلائب

صاحب امتیاز

انجمن علمی تحقیق و تصحیح نسخه‌های خطی ایران

سرمدبیر و مدیرمسئول

دکتر ژهیر طیب (مدیر انجمن علمی)

سرمدبیران همکار

دکتر علیمحمد مؤذنی (استاد)

دکتر حکیمه دبیران (استاد)

دکتر سید مرتضی میرهاشمی (استاد)

اعضای هیات تحریریه

دکتر نورالدین نعمتی (استاد)

دکتر سید احمد کازرونی (استاد)

دکتر علی افضلی (دانشیار)

دکتر شیرزاد طایفی (دانشیار)

دکتر غلامرضا مستعلی پارسا (دانشیار)

دکتر احمد گلی (استاد)

اعضای هیات تحریریه بین‌المللی

دکتر محمدسرور مولایی (افغانستان)

دکتر محمد نوری الموسوی (عراق)

دکتر نورعلی نورزاد (تاجیکستان)

دکتر سید محمد اسدعلی خورشید (هندوستان)

دکتر احمد حسین بکر (مصر)

مشاوران و همراهان علمی

پروفسور ژاک لمار - دکتر احمد خاتمی - دکتر توفیق سبحانی - دکتر مسعود

معینی پور - دکتر صمد نژادابراهیمی - دکتر مرتضی طاهری - دکتر تیمور

مالمیر - دکتر پیام کبیری - دکتر زهره چراغی (نمایه‌سازی) - دکتر مرتضی

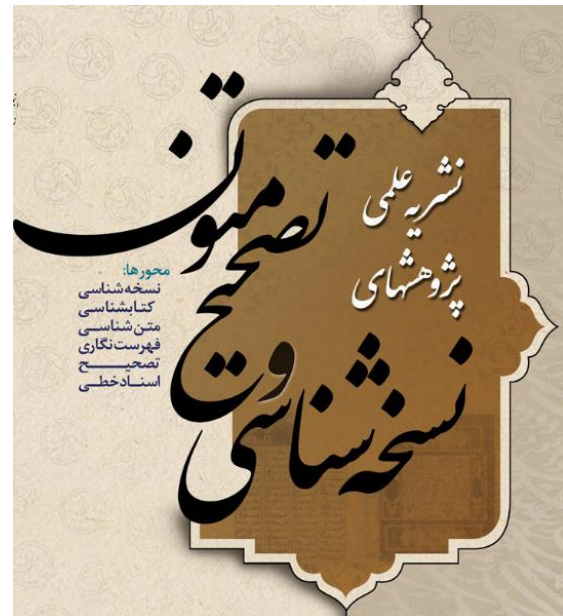
رضوان فر - دکتر الهام ملک‌زاده - دکتر سعید شفیعیون - دکتر سیدحسین

مرعشی - دکتر مرتضی چرمگی عمرانی - دکتر بنان حسن - دکتر سیدمحمد

منصور طباطبایی - دکتر ابراهیم اقبال.

دوره انتشار

دوفصلنامه (دو شماره در هر سال شمسی)

با همکاری گروه پژوهشی تحقیق، تصحیح و

فهرست‌نگاری نسخه‌های خطی

دوره چهارم ، شماره دوم

(شماره ۸ پیاپی)

پاییز و زمستان ۱۴۰۴ هجری شمسی

vol-4, Issue-2, Oct 2025

ISSN: 2783-4913

E-ISSN: 2821-1677

مطالعات

فهرست و سرمقاله

اخبار و گزارشها

فهرست

دوره چهارم (۴) شماره دوم (۲) پیاپی (۸) پاییز و زمستان ۱۴۰۴ هجری شمسی

زهیر طیب (سر دبیر و مدیر مسئول)

تولید محتوا با نسخه‌های خطی

صفحه ۱-۲

<https://doi.org/10.22034/crtc.2025.229052>

اخبار پژوهشی

صفحه ۳-۴

سید حسین حسینی صدیق، الهام ملک زاده

مقایسه تطبیقی تاریخ حیدری، اثر حسینی رازی با تاریخ الفی نتوی

صفحه ۵-۲۱

<https://doi.org/10.22034/crtc.2024.433685.1130>

رحیمه ببرکته شمشیری، میلاد جعفرپور

نسخه‌شناسی تفسیر کهن "البصائر فی الوجوه و النظائر"

صفحه ۲۲-۵۲

<https://doi.org/10.22034/crtc.2025.488869.1169>

مطالعات

فهرست و سرمقاله

اخبار و گزارشها

کتایون بهارلویی، محبوبه خراسانی، مهرداد چترایی، مرتضی رشیدی
معرفی نسخه خطی «گلستان ارم»، روایتی نویافته از قصه سیف الملوک و بدیع الجمال

صفحه ۵۳-۷۷

<https://doi.org/10.22034/crtc.2025.489897.1171>

سید امیر جهادی حسینی

متن شناسی دستورالانشاء (صحایف اللطایف) سمرقندی

صفحه ۷۸-۱۰۶

<https://doi.org/10.22034/crtc.2024.431313.1131>

معصومه رفیعی، مژگان سرشار، مهدی مهریزی

اعتبار یگانه نسخه چاپی کامل حقائق التفسیر از روی نسخه خطی فاتح مبتنی بر نسخه‌های خطی: بررسی انتقادی

صفحه ۱۰۷-۱۳۱

<https://doi.org/10.22034/crtc.2025.485200.1165>

جمیله اخیانی

بازشناسی واژه تصحیف شده «بَرخَم»

صفحه ۱۳۲-۱۴۶

<https://doi.org/10.22034/crtc.2025.488589.1168>

حسین مهتدی، عذرا السادات لطیفی حسینی

نسخه خطی منظومه نحوی سید علینقی حسینی دشتی: معرفی و تحلیل

صفحه ۱۴۷-۱۷۴

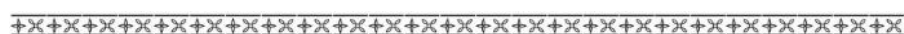
<https://doi.org/10.22034/crtc.2025.502951.1182>

الهه پنجه‌باشی، متینه اسدالهی

واکاوی تأثیر تصوف شیعی در خوانش نگاره گذر سیاوش از آتش از شاهنامه شاه اسماعیل دوم

صفحه ۱۷۵-۲۱۴

<https://doi.org/10.22034/crtc.2024.446558.1140>

حسین ابن علی چرمهینی، اسماعیل تاجبخش، محمود بشیری

نسخه‌شناسی تذکرة الأبرار

صفحه ۲۱۵-۲۴۳

<https://doi.org/10.22034/crtc.2025.469965.1154>

عطاءالکریم منظور، غلامرضا مستعلی پارسا، عظمی زرین نازیه

ضرورت تصحیح نسخه خطی «عقل بیدار» از سلطان باهو

صفحه ۲۴۴-۲۶۳

<https://doi.org/10.22034/crtc.2025.489264.1170>

تولید محتوا با نسخه‌های خطی

زهیر طیب^۱

This is an open access article under the terms of the [Creative Commons Attribution-NonCommercial License](#), which permits use, distribution and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited and is not used for commercial purposes.

© 2024 The Author(s). Journal of Codicology and manuscript research published by Torath pub. on behalf of the Scientific Association of Manuscript Research and Codicology of IRAN.

تولید و تأمین محتوا در فضای مجازی، حکم دم و بازدم را برای کنشگران این عرصه دارد. امروزه در هر وجهی از زندگی آدمی، چهره‌ها و بازیگرانی وجود دارند که ورزش، موسیقی، سینما، سبک زندگی، سفر، آشپزی، فناوری، صنعت و جنبه‌های درونی آدمی و مانند آن را موضوع تأمین محتوا و جلب مخاطب عمومی می‌کنند. بنگاه‌های تأمین محتوا، کانال‌های مختلفی را به صورت حرفه‌ای راه‌اندازی و اداره کرده و اشخاص و متخصصان هر حوزه نیز با بهره‌گیری از قابلیت فضای مجازی، کانال‌های شخصی خود را در معرض بازدید و پسند عمومی قرار می‌دهند.

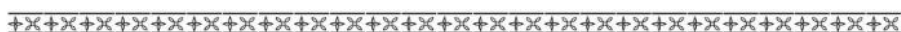
نسخه‌های خطی و اسناد کهن، منبعی فیاض و چشمه‌ای خروشان برای فعالان و علاقمندان این حوزه فرهنگی و هنری است تا با تمرکز و تولید و تأمین محتوا درباره آن، هم‌رسالتی فرهنگی و تاریخی را عهده‌دار شوند و هم در زمینه‌ای بکر، بدیع و کمتر کارشده، توانایی‌های خود را در عرصه جذب مخاطب بیازمایند. رویکرد مثبت عمومی به این حوزه، علاقه مردم به نسخه‌های خطی، رازآلود بودن و ماهیت اکتشافی این حوزه از پژوهش‌های علمی، مطابق با مؤلفه‌های اقتصاد دیجیتال و سرگرمی و منطبق بر مدل کسب و کار تأمین محتوای مجازی است.

در این میان اما توجه به نکاتی برای علاقمندان و کنشگران این حوزه بایسته است:

۱. **متوجه چالش‌های این حوزه قبل از ورود باشید و برای آنها برنامه ریزی کنید:** دسترسی به نسخه‌های خطی و مخازن مخطوطات، معمولاً نیازمند هماهنگی‌های اولیه است. پس قبل از شروع، این عامل مهم را در نظر بگیرید و برای آن بودجه زمانی و پیش‌بینی برنامه‌ای داشته باشید.

۱. دکتری زبان و ادبیات فارسی. دانشکده ادبیات و علوم انسانی. دانشگاه تهران. تهران. ایران. و: کارشناس ارشد مدیریت فناوری اطلاعات و ارتباطات. دانشگاه خوارزمی. تهران. ایران. مدیر انجمن علمی و گروه پژوهشی تحقیق، تصحیح و فهرست نگاری نسخه‌های خطی ایران.

(سردبیر). Tayyeb@ut.ac.ir

اخبار پژوهشی

تنظیم و پیشنهاد الگوی علمی تنظیم و نگارش پرسش‌های اصلی و فرعی در پژوهش‌های مبتنی بر نسخه‌های خطی

«انجمن علمی تحقیق و تصحیح نسخه‌های خطی ایران» در راستای وظایف مقرر خود در اساسنامه مصوب کمیسیون انجمن‌های علمی ایران در زمینه همکاری با نهادهای اجرایی، علمی و پژوهشی در زمینه ارزیابی، بازنگری و اجرای طرح‌ها و برنامه‌های مربوط به امور آموزش و پژوهش در زمینه علمی موضوع فعالیت انجمن، الگوی علمی تنظیم و نگارش پرسش‌های اصلی و فرعی پژوهش‌های نسخ خطی را منتشر کرد. این انجمن از عموم استادان و متخصصان در زمینه بهبود و تکمیل این سند رهنمود پژوهش علمی، دعوت به اعلام نظر کرد.

«الگوی علمی تنظیم و نگارش پرسش‌های اصلی و فرعی پژوهش‌های نسخ خطی»

پژوهش در نسخه خطی به چند محور تفکیک می‌شود:

۱- نسخه‌شناسی

۲- تصحیح متن

۳- تحقیق متن

معمولاً بهترین روش، تلفیق هر سه محور پژوهشی است.

در این صورت پرسش اصلی، بررسی تلفیقی سه محور بالا در موضوع پژوهش بوده و پرسش‌های فرعی، به ابعاد مختلف برآمده از بررسی پژوهشگر به منظور دستیابی به پاسخ پرسش اصلی مربوط خواهد بود:

پرسش اصلی می‌تواند:

- شکلی و ناظر به جایگاه بیرونی اثر در حوزه تخصصی و در تاریخچه دانش مربوط به آن باشد.

- محتوایی و ناظر به بدنه و داخل اثر و مطالب و سیر اندیشه نویسنده در موضوع پژوهش باشد.

پرسش‌های فرعی می‌توانند:

– ناظر به نسخه‌شناسی اثر شامل ویژگی‌های آناتومی و پیکرشناسی نسخه، توزیع نسخ خطی یک اثر در کتابخانه‌های مختلف (توصیف و مدل اشاعه)، فامیلیزاسیون یا شجره‌نامه‌نگاری کتاب از جهت تاریخ کتابت نسخه‌های آن و کشف ترتیب رونویسی (استنساخ) هر نسخه از روی دیگر نسخه‌ها، ویژگی‌های فیزیکی نسخه‌های کهن یا معتبرتر از کتاب و ابعاد مادی دیگر از قبیل پالئوگرافی (دیرینه‌شناسی خطوط)، کاغذشناسی، مرکب‌شناسی و کودیکولوژی (دیرینه‌شناسی کتاب) باشد.

– ناظر به متن‌شناسی کتاب شامل موضوع‌شناسی، ساختارشناسی، بافتارشناسی، سبک‌شناسی، فیلولوژی، سیاق‌شناسی (کانتکس)، ویژگی‌های خاص اثر، شناخت ترجمه حال نویسنده، معاصران مرتبط با اثر، کاتبان، اهداشوندگان، سفارش‌دهندگان، مالکان و ابعاد فرامادی کتاب باشد.

پرسش‌های فرعی باید از توالی منطقی، ساختار کلی و همسویی با پرسش اصلی پژوهش برخوردار باشد و در ادامه، معرّف روش تحقیق و منابع تحقیق و دیگر اجزای پژوهش باشد.

نمایه‌نشریه علمی «پژوهش‌های نسخه‌شناسی و تصحیح متن»

از سوی مؤسسه معتبر فرانسوی **Sudoc**

در ماه سپتامبر ۲۰۲۵ مؤسسه‌نمایه علمی معتبر فرانسوی Sudoc نشریه پژوهش‌های نسخه‌شناسی و تصحیح متون را نمایه کرد و مقالات آن را در فهرست اسناد علمی خود به مخاطبان این فهرست گسترده‌دانشی عرضه کرد. (منبع: Makhtootat.ir)